

ANMELDELSER

HELLE BUNDGAARD og ANNE LINE DALSGÅRD: Etnografisk tekst. Om at forstå verden gennem skrift. Samfundslitteratur 2023. 278 sider. ISBN 978-87-593-4092-9.

At skrive en (velskrevet) anmeldelse af en bog som *Etnografisk tekst* er ikke let. For hvordan skal jeg skrive en tekst om kunsten at skrive uden at forsøge at leve op til at skrive indlevende og klart? For Helle Bundgaard og Anne Line Dalsgaard lykkes med at skrive en tekst om at skrive (og om at læse), der er simpel og lettilgængelig, men samtidig hylder malerisk, detaljerigt og levende sprog.

Bundgaard og Dalsgårds ærinde er på mange måder en søgen efter en (gen)fortryllelse i det etnografiske håndværk at skrive, et kærlighedsprojekt, som de har været engageret i over mange år og har forsøgt at fremelske hos kollegaer, studerende og læsere. Dalsgård har for eksempel tidligere aktivt brugt novelleskrivning som et analytisk spekulativt blik på sin empiri (Dalsgård 2014), mens Bundgaard i 2018 vandt en pris for sine etnografiske beskrivelser (uddelt af Society for Humanistic Anthropology) i sin artikel med en cykel som omdrejningspunkt (Bundgaard 2019).

I denne nye bog gentager de således tidligere ønsker for en øget kærlighed til den etnografiske tekst ved at tilbyde en håndsækning til praktikere udi skrivningen. Bogen er inddelt i tre dele.

Del et er navngivet „Opmærksomheden, formgivning og fantasi“. Her beskriver Bundgaard og Dalsgård først og fremmest, hvordan etnografens opmærksomhed kan beskrives gennem velvalgte detaljer, og argumenterer for, at selve formgivningen kan skabe analytisk indsigt, hvorfor teksten i sig selv er mere end et formidlingsværktøj. Desuden dedikerer de et længere kapitel til at udfolde grænsedragninger mellem fiktion og etnografisk skrivning, der både argumenterer for, at fantasi og fiktion er viklet ind i det virkelige, og at etnografer er forpligtet på det virkelige liv.

Anden del af bogen, „Kunsten at skrive“, gennemgår en række opmærksomhedspunkter og stilistiske valg, man som etnograf kan tilegne sig for at skrive indlevende og fængende. Som læsere introduceres vi for forskellige tekstuddrag, der hver især eksemplificerer, hvordan steder, personer, stemmer, tid og plot kan skrives frem. Her argumenterer Bundgaard og Dalsgård for, at en etnografisk tekst må foretage aktive valg ned i de mindste detaljer; en analytisk opmærk-

somhed kræver, at kompleksiteten reduceres. Derfor må etnografen overveje: Hvilke personer skal fremstå som mangefacetterede og komplekse? Hvilke detaljer skal indgå eller udelades for at være mest tro mod det etnografiske møde og fremstille den analytiske pointe mest effektivt? Hvordan skrives etnografen frem på en troværdig og refleksiv måde?

Tredje del af bogen, „Det etnografiske håndværk“, koncentrerer sig om arbejdsproces, argumentation og ikke mindst redigeringen af en tekst. Her udfolder Bundgaard og Dalsgård, hvordan særligt den akademiske genre på trods af nybrud inden for etnografisk kreativ skrivning alligevel opstiller normer for, hvordan en tekst skal udformes. Denne del af bogen er også den mest praktisk orienterede. Her gives råd om at tilegne sig gode skrivevaner. Forfatterne opfordrer både til sjusk og hurtigskrivning for at komme i gang med at skrive og til grundig redigering senere i processen. Her gentages også opfordringen til at finde et „litterært blik“ eller at læse for at lære at skrive bedre, ikke kun for at fokusere på argumentet.

Bundgaard og Dalsgårds bog bygger på mange andres indsigter om skrivning. Derfor er afsnittene ofte bygget op omkring tekstuddrag fra andre forfatters værker, der indsættes i en større diskussion om virkemidler, etnografisk praksis og stil. Der er skrevet meget og meget om at skrive, ikke mindst etnografisk skrivning, som Bundgaard og Dalsgård selv bemærker i deres indledning. Hvor bogen alligevel adskiller sig fra tidligere udgivelser, er primært, at den findes på dansk. Forfatterne slår et slag for, at dansk etnografisk skrivning ikke glemmes i en verden, hvor engelske udgivelser ofte vægtes højt. Deres beslutning om ikke at oversætte engelske citater til dansk understreger her, at skrivestilen også afhænger af sproget, teksten skrives på, og insisterer på, at originalsproget har en betydning for formidlingen. Desuden forholder bogen sig både til at læse og finde inspiration i andres tekster og at øve og mestre håndværket at skrive gennem konkrete eksempler.

I en tid, hvor der (igen) skrives om at skrive anderledes, og akademiske gener udfordres ved for eksempel at skrive digtende beretninger frem i fraværet af arkiver (Hartman 2008), og nogle forfattere vælger at udfolde argumenter gennem en brevudveksling (se fx Vargas, Marambio og Lykke 2020), er refleksioner over etnografisk skrivning særlig vigtig. Vi lever i en tid, hvor fakta gøres til spørgsmål, og konspirationsteorier udfordrer videnskategorier. Det stiller særlige krav til antropologisk og etnografisk vidensproduktion, der bygger på kvalitative erfaringer, følelser, oplevelser, lugte, lyde, indtryk og fornemmelser. Her er Bundgaard og Dalsgårds tilgang, at vi må lade os inspirere af litterære tilgange, om end antropologer (særligt studerende) må arbejde inden for de eksisterende rammer. Som antropologer er vi altså forpligtet på eksisterende

viden, og vi må tage udgangspunkt i den etnografiske erfaring. Inspireret af Kirin Narayan (1999) argumenterer Bundgaard og Dalsgård for, at etnografi netop adskiller sig fra fiktion ved at vise transparens i arbejdsprocessen, eksplicit at generalisere og ikke mindst ved at insistere på belæg for påstande og en vis grad af evidens. Alligevel kan fiktionens litterære stil og det, Bundgaard og Dalsgård kalder etnografisk fantasi, bidrage med en særlig opmærksomhed og mulighed for at skrive kompleksiteter frem. Desuden fremhæver Bundgaard og Dalsgård flere forfattere, der har haft nytte af at skrive flere informanternes erfaringer og baggrundshistorier sammen til én for at sikre anonymitet. Derved har de skabt fiktive fortællinger, men alligevel baseret dem på etnografisk indsigt.

Bogen henvender sig til studerende, universitetsansatte og i øvrigt alle, der har en interesse i kreativ etnografisk skrivning. Den er skrevet med henblik på at blive brugt, og som læser kan man derfor starte sin læsning næsten hvor som helst. Derfor bliver den en smule repetitiv, når den læses fra begyndelse til slut. Men det gør måske netop, at bogen hermed også er et værk, der kan genbesøges og bringe nye indsigter til nye projekter.

Litteratur

Bundgaard, Helle. 2019. "A Lady's Bicycle". *Anthropology and Humanism* 44 (1):156-61. <https://doi.org/10.1111/anhu.12231>.

Dalsgård, Anne Line. 2014. „Streger på nattehimlen: Om subjektivitet og fiktion i antropologisk analyse“. *Tidsskriftet Antropologi* 69:27-44.

Hartman, Saidiya. 2008. "Venus in Two Acts". *Small Axe: A Caribbean Journal of Criticism* 12 (2):1-14. <https://doi.org/10.1215/-12-2-1>.

Narayan, Kirin. 1999. "Ethnography and Fiction: Where Is the Border?" *Anthropology and Humanism* 24 (2):134-47. <https://doi.org/10.1525/ahu.1999.24.2.134>.

Vargas, Hema'ny Molina, Camila Marambio og Nina Lykke. 2020. "Decolonising Mourning: World-Making with the Selk'nam People of Karokynka/Tierra del Fuego". *Australian Feminist Studies* 35 (104):186-201. <https://doi.org/10.1080/08164649.2020.1774865>.

Lærke Cecilie Anbert
Ph.d.-stipendiat i pædagogisk antropologi
Aarhus Universitet